

Letos 28. maja bo narodni heroj Ivan Maček-Matija praznoval svoj 70. rojstni dan. Že kot mlad tesarski vajenec je stopil na pot revolucionarnega boja, v katerega je vlagal vse svoje velike sposobnosti in sile. V letih 1929–1930 je služil vojaški rok v pionirskem bataljonu v Karlovcu.

Po vrnitvi iz vojske se je takoj povezal s komunisti iz Zaloga in Zadvara. V prvi polo-



vici 1930. leta je postal po večletnem sodelovanju v revolucionarnem delavskem gibanju član Komunistične partije in je še s tremi komunisti organiziral partijski komite, katerega dejavnost se je kmalu pokazala v povečanju števila članov partije in simpatizerjev ter v ustanavljanju partijskih celic. Ivan Maček je povezoval in usmerjal delo celic in je 1931. leta formiral rajonski komite KP Polje. Leta 1932 je bil vključen v ljubljanski okrožni komite in je postal njegov sekretar.

Kot komunist je organiziral delavsko mladino in napredne delavce in jih povezoval s partijskimi celicami, ki so se razširile po letu 1930. Deloval je za razmah delavsko-prosvetnih društev Svoboda ter za komunistični vpliv v njih. Bil je aktiven tudi v sindikatu lesnih delavcev; organiziral in vodil je več štrajkov, razpečeval ilegalni tisk, pripravljaval delavce za sprejem v KP itd. V začetku 1934. leta je bil vključen v Pokrajinski komite KPS. Od pol leta tega leta je z drugimi člani KP pripravljaval IV. pokrajinsko konferenco KPS, ki je bila 16. septembra 1934 v Goričanah;

na tej konferenci je bil izvoljen za sekretarja Pokrajinskega komiteja KP. Istega leta se je kot delegat komunistov iz Slovenije udeležil IV. državne konference KPJ, ki je zasedala v Ljubljani 24. in 25. decembra; na tej konferenci je bil izvoljen za kandidata CK KPJ in se 9. in 10. junija 1935. leta udeležil plenarnega sestanka CK KPJ v Splitu.

V letih 1934 in 1935 je bil zaradi revolucionarnega delovanja preganjan in večkrat zaprt.

Poleti 1935. leta je bil razrešen dolžnosti sekretarja KP, ker je odšel na študij v Moskvo, kjer je po dveh letih absolviral Leninsko šolo.

Po vrnitvi v domovino je nadaljeval revolucionarno delo. Marca 1938 je bil zaradi obtožbe na sodnem procesu proti Jakobu Žorgi in 16 soobtožencem pred državnim sodiščem za zaščito države v Beogradu iz leta 1936 kot ilegalca aretiran in zaprt v Ljubljani, nato pa odveden v Beograd, kjer je bil pred sodiščem za zaščito države obsojen na štiri leta zapor. V Mitrovici, kjer je prestajal kazen od junija 1938, je bil član zaporniškega partijskega komiteja in ves čas aktivno deloval.

Po okupaciji je s skupino tovarišev organiziral pobeg političnih zapornikov; 21. avgusta 1941 je tako uspelo pobegniti iz mitroviških zaporov 32 komunistom, ki so na Fruški gori skupaj z domačini formirali partizansko četo. Kmalu po prihodu na Fruško goro je bila celotna skupina bivših političnih zapornikov-komunistov poklican v Glavni štab narodnoosvobodilnih partizanskih odredov Jugoslavije; postal je prvi sekretar partijske organizacije Glavnega štaba.

Marca 1942 se je vrnil v Slovenijo in postal pod imenom Jernej Posavec politični komisar Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet, od oktobra istega leta pa do julija 1943 pa je bil komandant Glavnega štaba NOV in PO Slovenije.

Od julija 1943 dalje je Ivan Maček deloval kot član izvršnega telesa CK KPS. Bil je odposlanec na Kočevskem

zboru, kjer je bil izvoljen za člana SNOS in člana delegacije za II. zasedanje AVNOJ. Leta 1944 je bil izvoljen za člana IO OF. Istega leta je bil imenovan za generalmajorja.

Februarja 1944 je bil imenovan za načelnika Odseka za notranje zadeve pri predsedstvu SNOS. Maja istega leta je bil poklican na poročanje v Vrhovni štab in je doživel nemški desant na Drvar. Po vrnitvi v Slovenijo je prevzel dolžnost načelnika oddelka za zaščito naroda (OZNA), ustanovljenega z navodilom maršala Tita 13. maja 1944. To dolžnost je opravljal do marca 1946, ko je bil imenovan za ministra za notranje zadeve vlade LRS.

Od junija 1946 do decembra 1953 je bil podpredsednik vlade LRS oziroma izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS, od januarja 1953 do aprila 1958 pa član Zveznega izvršnega sveta. V tem času je bil minister za gradnje (1946–1951), predsednik sveta za gradbene in komunalne zadeve LRS (1951), predsednik Gospodarskega sveta vlade LRS (1951–1953) in predsednik odbora za gospodarstvo republiškega zbora Ljudske skupščine LRS (1953–1958).

Tudi vsa povojna leta je član CK KP oz. ZK Slovenije, od 5. kongresa KPJ 1948. leta dalje pa tudi CK KPJ. Od maja 1958 do junija je bil organizacijski sekretar CK ZKS.

Od leta 1945 do 1967 je bil poslanec Skupščine SR Slovenije, poslanec Zvezne skupščine pa od leta 1945 do 1958.

Junija 1963 je bil izvoljen za predsednika Skupščine SR Slovenije in bil na tej dolžnosti do maja 1967. Od 1967. leta dalje je član Sveta federacije.

Od leta 1948 do 1962 je bil predsednik Zveze borcev oz. združenja borcev NOV Slovenije, bil pa je tudi član zveznega in republiškega vodstva SZDL.

Je nosilec spomenice 1941. Leta 1952 je bil proglašen za narodnega heroja, leta 1968 je bil odlikovan z redom junaka socialističnega dela, poleg tega pa je prejel več drugih visokih odlikovanj.

(Iz glasila SZDL občine Ljubljana Moste-Polje – NAŠA SKUPNOST)



Naši jubilanti

Janez Učakar 60-letnik

18. aprila je v krogu svojih sodelavcev praznoval svoj 60. rojstni dan Janez UČAKAR, predsednik komisije za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito občine Center. Ob tej priložnosti smo s slavljenecem zabeležili kratek pogovor.

DOGOVORI: Kako gledate na svojih 60 let življenja?

UČAKAR: Kot na en sam dolg delavnik... Ko sem bil star 58 let sem bil prvič v življenju na dopustu. Čeprav sem invalid in bi moral po zdravnikovem nasvetu že zdavnaj v Radence... Človek, ko se enkrat navadi na strogo disciplino in brezkompromisno izvrševanje nalog in dolžnosti, tega enostavno ne more prekiniti. To te potem spremlja skozi vse življenje. Ko sem pred devetimi leti zapustil armado, sem se upokojil, toda delo se je nadaljevalo... Delam na razvoju teritorialne obrambe za območje Ljubljane in njene širše okolice in sedaj smo že prišli tako daleč, da lahko marsikaj prepustimo mladim, vendar je bilo to ogromno delo in marsikdaj smo morali zaradi pomankanja kadrov tudi mi starejši poprijeti za delo. Pa se seveda ne pritožujem; delo človeka pomlajuje.

DOGOVORI: Kako ste angažirani kot upokojenec?

UČAKAR: Sedaj sem predsednik predsedstva občinske Zveze rezervnih vojaških starešin in predsednik občinskega odbora Zveze združenj borcev NOV. Poleg tega sem predsednik in sekretar komisije pri OK ZK za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito. V ZZB in ZRVS sem tudi član mestnega in republiškega odbora.

Kot vidite, cela vrsta funkcij, čeprav se osebno ne strinjам s tem, da posameznik združuje več funkcij, posebno če so le-te z različnih področij. Toda na žalost je pač tako, da nekateri ljudje od strani križem rok gledajo na razvoj družbe in družbenih odnosov, pa se moramo potem mi toliko bolj angažirati. Delam tudi v krajevni skupnosti, kjer sem član štirih odborov in član odbora za pohod po poteh partizanske Ljubljane. Človek se rad angažira, če je delo vsaj malo uspešno in to mislim, da je. Menim, da smo v razvoju družbe veliko dosegli, vendar nas največ dela še čaka in to v krajevni skupnosti, ki je najširše področje človekovega udejstvovanja. Tu se bije najodločnejša bitka za samoupravne odnose in sem bi bilo treba prenesti vso težo družbenopolitičnega boja.

Miran Sagadin



Zbranim je ob otvoritvi razstave spregovoril tudi predsednik OK SZDL Ljubljana Center, Vojko Novak. Foto: Miloš Švabič

Razstava v Ljubljanski banki

Avla Ljubljanske banke na Trgu revolucije je postala priljubljen prostor za likovne razstave, saj se ob vsaki otvoritvi zbere precejšnje število že kar rednih obiskovalcev. Zanimanje za razstave pa je izredno tudi po otvoritvi, kar je dokaz prejšnja razstava slikane keramike Franceta Slane ter marksistične literature ob akciji tednika Komunist »Človek in knjiga«, ko je bila zaradi velikega obiska občanov, ki prihajajo po poslih v Ljubljansko banko, podaljšana na teden dni.

Likovni svet Ljubljanske banke je tudi za letošnji 9. maj – dan osvoboditve, priredil krajšo slovesnost. Pevski zbor delavcev banke je zapel nekaj partizanskih pesmi, mladi bančni delavci so pripravili recitacije, generalpolkovnik Rado Pehaček pa je odprl razstavo grafik Božidarja Jakca in fotografij Edija Šelhausa, ki prikazujejo delovanje I. inženirske brigade sedmega korpusa med narodnoosvobodilnim bojem. Na zanimiv način je obudil spomine na brigado in na nepozabne občutke na dan osvoboditve.

Na otvoritvi se je zbralo veliko nekdanjih borcev narodnoosvobodilne vojske, družbenopolitičnih delavcev, pripadnikov JLA in delavcev Ljubljanske banke.

Ida Rebolj



Janez Učakar ob svojem jubileju v krogu najožjih sodelavcev.

Borci pripovedujejo, pionirji zapisujejo

Borci so izmučeni legli na tla. Že nekaj tednov so bili brez hrane. Včasih pa so le našli kaj za pod zob. Tudi Mali, kakor so pravili partizani kurirju, je bil lačen. Neko noč zaradi lakote ni mogel spati, zato se je odločil, da se bo malo sprehodil. Previdno je smuknil mimo straž, potem pa je brezskrbno stopal dalje. Ni bil še daleč, ko se spotakne ob tračnico. Kaj pa je to? Saj res, to je postaja! Hotel se je vrniti v tabor, toda ustavil ga je pisk vlaka. Gledal je in videl, kako

se vlak približuje. Ko se je ustavil, je Mali videl, da je vlak poln hrane za Nemce, ki so se bojevali v tem delu Jugoslavije. Obrnil se je in tekel kot veter v tabor. Tovarišem je povedal, kar je videl. Borci so tekli na postajo. Vlak je že hotel odpeljati, toda partizani so bili hitri. Kmalu so premagali nekaj Nemcev in dobili hrano. Imeli so jo za več dni. Za to so se morali zahvaliti samo Malemu in njegovi lakoti, mi večkrat pripoveduje ded.

Marjeta Drobnič, 5. c